

**P
R
O
G
R
A
M
A
S**

1º Curso

2024-2025

ÍNDICE

1º Cuadrimestre

Páx

-
- **Socioloxía Xeral** (Formación Básica)..... 4
  - **Fundamentos de Dereito** (Formación Básica).....10
  - **Fundamentos de Política Social** (Formación Básica).....19
  - **Fundamentos de Traballo Social** (Obrigatoria).....26
  - **Historia do Traballo Social** (Obrigatoria).....34

2º Cuadrimestre

Páx

-
- **Fundamentos de Psicoloxía** (Formación Básica).....43
  - **Historia dos Sistemas de Benestar Social** (Formación Básica)...50
  - **Antropoloxía Social e Cultural** (Formación Básica).....57
  - **Fundamentos de Economía** (Formación Básica).....64
  - **Ética e Traballo Social** (Obrigatoria)..... 73

1º Cuadrimestre

Grao en Traballo Social

Socioloxía Xeral

2024/2025

DOCENTE: Xoán Carlos Bascuas Jardón

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- .- Coñecer e comprender os conceptos básicos e teorías da Socioloxía.
- .- Coñecer e comprender os principais feitos e os problemas sociais, e saber relacionalos coa práctica do Traballo Social.
- .- Coñecer e ser capaz de aplicar mecanismos de identificación, análise e medida dos problemas sociais e das necesidades derivadas das situacións de exclusión, discriminación e opresión nas que intervén o Traballo Social e as formas de intervención para combatelas.

Contido

Tema 1. A Socioloxía como ciencia social. Problemas e perspectivas da Socioloxía: os principais paradigmas da Socioloxía.

Tema 2. A orixe da Socioloxía como ciencia. As interpretacións sociolóxicas de August Comte. As interpretacións sociolóxicas de Karl Marx. As interpretacións sociolóxicas de Emile Durkheim. As interpretacións sociolóxicas de Max Weber.

Tema 3. Cultura. Definición. Compoñentes e características do sistema cultural. Normas, valores, crenzas e símbolos. Funcións sociais da cultura.

Tema 4. Rol e Status. Definición de rol social. Tipoloxía do rol. Conflito de rol e a resolución de conflitos de rol.

Tema 5. O proceso de socialización. As etapas do proceso de socialización. Os principais axentes e medios ambientais de socialización: a familia, a escola, os grupos de iguais e o traballo, e medios de comunicación de masas.

Tema 6. Xénero e sociedade. A socialización do xénero. Patriarcado e sexismo. Feminismo e sociedade. A sexualidade. A homosexualidade. Sexualidade e cambio social.

Tema 7. Conformidade e desviación social. Comportamiento desviado en socioloxía. Desviación e formas de adaptación social.

Tema 8. O control social. Concepto e funcións do control social. Mecanismos, sistemas ou niveis de control social.

Bibliografía básica e complementaria

- Bauman, Z. e May, T. (2007). *Pensando sociológicamente*. Nueva Visión.
- Beriain, J. e Iturrate, J. L. (Eds.). (2008). *Para comprender la teoría sociológica*. Verbo Divino.
- Díaz, J. A. e Rodríguez, R. M. (2018). *Introducción a la Sociología para el Trabajo Social*. UNED.
- Flecha, R., Gómez, J. e Puigvert, L. (2001). *Teoría sociológica contemporánea*. Paidós.
- García Ferrando, M. (Coord.). (2005). *Pensar nuestra sociedad. Fundamentos de Sociología*. Tirant lo Blanch.
- Garvia, R. (2007). *Conceptos fundamentales de sociología*. Alianza.
- Guiddens, A. (2010). *Sociología*. Alianza Editorial.
- Guiddens, A. e Sutton, P. W. (2015). *Conceptos esenciales de Sociología*. Alianza Editorial.
- Macionys, J. e Plummer, K. (2004). *Sociología*. Prentice-Hall.
- Ritzer, G. (2005). *Teoría sociológica*. McGraw-Hill.
- Scott, J. (Ed.). (2013). *50 sociólogos esenciales*. Cátedra.
- Sprecher, R. (Coord.). (2005). *Teorías sociológicas. Introducción a los clásicos*. Ed. Brujas.
- Tezanos, J. F. (2006). *La explicación sociológica. Una introducción a la Sociología*. UNED.

Competencias

XENÉRICAS:

.- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

ESPECÍFICAS:

.- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

TRANSVERSAIS:

- .- Capacidade de análise e síntese.
- .- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- .- Capacidade de razoamento crítico.
- .- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- .- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titorías en grupo reducido e o traballo persoal.

As sesións de aula nas aulas expositivas teñen como finalidade a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado o aprendizaxe autónomo.

A docencia interactiva, de 18 horas distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individualmente ou en grupo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

No último período do cuadrimestre realizaránse sesións de titorías en grupos reducidos nos que se desenvolverán actividades orientadas á realización do exame final.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

Haberá un exame final tipo test, correspondente ás convocatorias oficiais (tanto para a primeira como para a segunda oportunidade), que é necesario superar para aprobar a materia.

O exame final liberará o 70% da nota final.

O 30% restante da nota final se corresponderá coa avaliación continua.

Na Guía da Materia, que se entrega ao comezo das aulas, especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa da avaliación continua.

No caso de non asistir ás aulas nas que se realizan tarefas puntuábeis, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados polo profesor. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto co profesor para o encargo da tarefa compensatoria, no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Ao efecto, unha vez publicada o acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar ao profesor a tarefa para compensar a puntuación correspondiente.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua pódese conservar para cursos posteriores, non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sea incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/l alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido ao profesor da materia (bascuas@euts.es).

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia ás aulas nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás aulas y que teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios ou traballos que deberá entregar por escrito, despois de acordalo co profesor nunha titoría.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a cinco días hábiles dende a data de publicación da acta na que se reconece dita concesión.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións”.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal estimado que debe dedicar un estudante para a superación da Socioloxía Xeral é dun total de 99 horas distribuídas do seguinte xeito:

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

Exercicios: 15 horas.

Lectura de textos: 10 horas.

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas.

Preparación para exposicións: 04 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

Non hai recomendacións específicas, para alén do contacto periódico co profesor e a participación nas aulas interactivas.

Observacións

Grao en Traballo Social

Fundamentos de Dereito

2024/2025

DOCENTE: Manuel Luis Barreiro Carballal

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os mecanismos de creación do Dereito e desenvolver a capacidade de interpretar correctamente as normas emanadas das diversas fontes xurídicas.

- Coñecer e ser capaz de integrar no traballo social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, incluíndo a natureza da autoridade, a aplicación práctica da lei, a responsabilidade legal, e as tensións entre normas xurídicas, políticas e prácticas.

- Coñecer e comprender o marco xurídico para as relacións persoais e familiares, especialmente entre os cónxuxes (matrimonio, separación e divorcio, parellas de feito) e en relación aos menores (obrigas de e para cos nenos, a adopción e o acollemento, e a protección de menores).

Contido

INTRODUCCIÓN AO DEREITO

1. O Dereito como ordenación da vida social.
  - a) Concepto de Dereito.
  - b) Caracteres do Dereito.
  - c) Clases do Dereito: Dereito obxectivo e subxectivo. Dereito natural, Dereito histórico
  - e) Dereito positivo. Dereito público e Dereito privado.

2. As fontes do ordenamento xurídico.
  - a) Concepto de fontes: Enumeración e xerarquía.
  - b) A Lei: Concepto. Caracteres. Clases e a súa xerarquía.
  - c) O Costume: Concepto. Requisitos. Tipos.
  - d) Principios xerais do Dereito. A equidade.

3. As normas xurídicas.
  - a) Aplicación e interpretación das normas xurídicas.

b) Eficacia das normas: Eficacia obrigatoria. Eficacia sancionadora. Eficacia das normas no tempo. Eficacia das normas no espazo.

DEREITO CIVIL APLICADO AO TRABALLO SOCIAL

4. O Dereito civil.

a) Concepto e contido.

b) A formación histórica do Dereito civil. A codificación.

c) O Dereito foral.

5. A persoa, suxeito do dereito.

a) Dereito da persoa e dereitos da personalidade.

b) A persoa física. O seu comezo e extinción. A proba do nacemento e da morte.

c) A capacidade da persoa. Capacidade xurídica e capacidade de obrar. Capacidade limitada, lexitimación e prohibicións.

d) As persoas xurídicas. Concepto, clases e réxime xurídico.

6. O estado civil e a idade das persoas.

a) O estado civil das persoas. Concepto e caracteres. Os diferentes estados civís. Títulos e accións do estado civil.

b) A idade da persoa. A menor idade. A maioría de idade. A emancipación. A vellez.

7. O apoio das persoas con discapacidade no exercicio da súa capacidade xurídica.

a) A incapacidade natural.

b) A extinta incapacitación xudicial. Concepto, finalidade e natureza. Causas. Efectos sobre a capacidade de obrar. A incapacitación de menores. O internamento. A declaración de prodigalidade.

c) As institucións de garda. A tutela, a curatela, o defensor xudicial e a garda de feito.

8. O domicilio, a veciñanza civil e a nacionalidade.

a) O domicilio e a ausencia.

b) A nacionalidade.

c) A veciñanza civil.

9. O Rexistro civil.

a) Concepto, antecedentes e organización.

b) Proba dos feitos inscritos e rectificación do contido do

Rexistro.

10. A familia e o parentesco.

- a) O Dereito de familia. Concepto, caracteres e contido.
- b) O parentesco. Concepto, clases e cómputo.
- c) A obriga de alimentos. Concepto. Clases e caracteres. Suxeitos obrigados ó pago de alimentos. Nacemento, forma de cumprimento e extinción da obriga de alimentos.

11.O matrimonio.

- a) Concepto e caracteres.
- b) Requisitos previos, simultáneos e posteriores.
- c) Efectos no ámbito persoal e patrimonial. Os réximes económicos regulados no Código civil.
- d) As parellas de feito.
- e) A separación. Concepto, clases e efectos específicos da sentenza de separación.
- f) O divorcio. Concepto, causas e efectos específicos da sentenza de divorcio.
- g) A nulidade. Concepto, causas, validación do matrimonio nulo e efectos específicos da declaración de nulidade.
- h) Efectos comúns á nulidade, separación e divorcio.
- i) O convenio regulador.
- j) A nulidade canónica e os seus efectos civís.

12.Protección de menores.

- a) A filiación. Concepto, clases, determinación, proba e efectos.
- b) A filiación matrimonial. Concepto, presunción de paternidade e determinación legal.
- c) A filiación non matrimonial. Concepto e determinación.
- d) As accións de filiación.
- e) A filiación na lei de técnicas de reprodución asistida.
- f) A patria potestade. Concepto. Titularidade e Exercicio. Contido. Suspensión, privación e extinción. Patria potestade prorrogada e rehabilitada.
- g) A adopción.
- h) A garda e acollementos de menores. Normativa estatal e autonómica. Datos estatísticos. Acollemento familiar e residencial.

13.O Dereito de sucesións.

- a) A sucesión mortis-causa.
- b) Clases de sucesión. Sucesión testada, lexítima ou forzosa e intestada.
- c) A sucesión no dereito foral galego: as lexítimas, o pacto de mellora e o reparto da herdanza.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

- Moreno, B, Bustos, I. e Trujillo, M. (2006). *Derecho civil de la persona y de la familia*. Comares.

Bibliografía complementaria

- Ales, J., Navarro, R. e Toscano, F. (2007). *Derecho y Trabajo Social*. Aconcagua.

- Valpuesta, E. (2001). *Derecho para universitarios*. Eunate.

Competencias

Competencia Xeral:

Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes para facer valoracións e diagnósticos sociais no campo da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

Competencia específica:

Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural

Competencias transversais:

Capacidade de análise e síntese
Capacidade de comunicación oral e escrita
Capacidade de razoamento crítico
Capacidade de aprendizaxe autónomo
Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal. Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Como aula virtual, para o desenvolvemento da docencia emprégase a web propia do centro, na que cada materia ten o seu espazo propio, ao que o alumnado accede con chave.

A metodoloxía empregada na aula será dobre:

- As clases expositivas consistirán en explicacións maxistras con utilización de exemplos relacionados co traballo social, preferentemente relativos ao contexto sociocultural actual. Ocasionalmente solicitarase ao alumnado a súa colaboración mais aló da aula para que investiguen sobre aspectos propostos en ditas clases e que precisan dun aporte de tempo persoal do que non se conta no horario lectivo.
- As clases interactivas consistirán na realización de casos prácticos relacionados coa tutela xurídica dos colectivos. A aprendizaxe mediante a resolución de casos complementarase con comentarios de noticias de prensa referidas a aplicación da norma xurídica na realidade social e visionado de fragmentos de películas ou documentais que recolla ditas problemáticas.
- De xeito complementario a ambos modelos de clases o profesor realizará unha proposta de estudo sobre temas legais para que o alumnado poida preparar o seu posterior debate na aula.

Sistema de avaliación

A avaliación do alumnado levarase a cabo a través dos seguintes instrumentos:

- Realización de exame final escrito, que terá un valor dun 80% sobre a cualificación global. Esta proba será complementaria á avaliación continua
- Asistencia ás clases interactivas e participación en debates, realización e presentación de traballos escritos, cun valor equivalente a un 20% sobre a cualificación global. (Avaliación continua formativa)

A proba de exame será de carácter teórico práctico. Existirá un primeiro exame a modo de parcial liberatorio que versará sobre a temática dos 9 primeiros temas. Un segundo exame terá natureza dobre: para o alumnado que teña superado o parcial liberatorio esta proba actuará como segundo parcial referido á temática dos 4 temas restantes, mentres que para quen non tiveran aprobado o referido parcial este segundo exame actuara como exame final dos 13 temas do temario.

O modelo de exame proposto terá tres apartados diferenciados.

1ª parte. Consiste en vinte preguntas test con catro opcións de resposta sendo unha delas a correcta. Os acertos sumarán un punto ao cómputo global mentres que os erros restarán medio punto a dito cómputo. As cuestións que non teñan resposta non computarán (sobre 20 puntos)

2ª parte. Un tema a elixir entre dous propostos (sobre 10 puntos)

3ª parte. Un caso práctico que versará sobre a tutela xurídica dos colectivos e a regulación dos dereitos e deberes inherentes ás relacións familiares. Enunciaranse 5 cuestións relativas ao caso proposto (sobre 10 puntos)

Na segunda e posteriores convocatorias dada a dificultade do alumnado para compatibilizar os horarios dos diversos cursos estará exento da avaliación da asistencia ás clases interactivas (así como a participación en debates e realización e presentación de traballos escritos). De resultarlle posible ao alumno/a compatibilizar tales horarios poderá, se así o decide, optar pola avaliación da interactividade.

A avaliación continua formativa puntuará da seguinte

maneira: actividade das clases interactivas 3 puntos, grupo reducido 0,5 puntos, traballo de investigación/documentación 6,5 puntos.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nos Ensinos Adaptados ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases, e teña concedida dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización e defensa dun traballo. A temática e a metodoloxía que hai que seguir, para esta compensación, será acordado entre o profesor e o alumnado. O alumnado que ten concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto coa profesora, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior á 10 días desde a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas que puntúen, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, estas tarefas poden compensarse coa elaboración de traballos e exercicios que sexan encomendados polo profesor. Unha vez que se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto co profesor para o encargo da tarefa compensatoria, nun prazo máximo de 5 días hábiles.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na *Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións*.

Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas
Exercicios: 15 horas
Lectura de textos: 15 horas
Elaboración de traballos: 15 horas
Visionado e comentario de películas ou documentais: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumno poida ir construíndo o corpo teórico da materia necesario para orientar a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración do coñecemento teórico e práctico, e para situar ao alumno en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico co profesor para aclarar e orientar sobre a bibliografía necesaria para afondar en aspectos de maior interese.

Manexo dun dicionario de terminoloxía xurídica, polo específico da mesma.

Observacións

Grao en Traballo Social

Fundamentos de Política Social

2024/2025

DOCENTE: Xoán Carlos Bascuas Jardón

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

.- Coñecer os fundamentos e compoñentes da Política Social como disciplina académica e a súa relación histórica co Traballo Social.

.- Coñecer e comprender o proceso histórico de reforma social, e as orixes, desenvolvemento e crise do Estado do Benestar.

.- Coñecer e ser capaz de analizar as diferenzas entre os tipos. E modelos de política social, os seus valores de base e os seus resultados.

Contido

Tema 1. O Estado como instrumento da acción política. A orixe do Estado. O Estado moderno. O Estado liberal. O Estado social. O Estado do Benestar.

Tema 2. As ideoloxías e as políticas sociais. Conservadurismo. Liberalismo. Socialismo. Anarquismo. Fascismo. Feminismo. Ecoloxismo. Nacionalismo. Os modelos de política social.

Tema 3. A formación e consolidación do Estado de Benestar. Antecedentes do Estado de Benestar no século XIX. Os comezos do Estado de Benestar no século XX. A consolidación e extensión do Estado de Benestar.

Tema 4. A crise do Estado de Benestar e a súa xestión. A reformulación do Estado interventor. A crise do Estado de Benestar a partir dos anos setenta. A xestión da crise nos anos oitenta: primeira reestruturación do Estado de Benestar. A xestión da crise nos anos noventa: segunda reestruturación do Estado de Benestar. O Estado de Benestar na actualidade: Perfil do Estado de Benestar hoxe en día; Estado de Benestar competitivo?; Estado de Benestar sustentábel?.

Tema 5. A formación, consolidación e reformulación do Estado social español. A experiencia española anterior á Constitución de 1978. A construción do “Estado social democrático y de derecho” proclamado pola Constitución de 1978. O desenvolvemento do Estado do Benestar: os gobernos socialistas (1982-1996) e os gobernos conservadores (1996-2004). Políticas sociais e o proceso de descentralización territorial.

Tema 6. A Política Social no marco da Unión Europea. ¿Que é a Unión Europea (UE)? A Política Social europea: perspectiva histórica. A Política Social europea no Tratado Constitucional europeo. Os instrumentos financeiros comunitarios e os programas para a Política Social común.

Bibliografía básica e complementaria

- .- Abellán, J. (2012). *Política. Conceptos políticos fundamentales*. Alianza.
- .- Alemán, C. e Fernández García, T. (Coord.). (2006). *Política social y estado de bienestar*. Tirant Lo Blanch.
- .- Alemán, C. e Garcés, J. (Coord.). (1998). *Política Social*. McGraw-Hill.
- .- Basavé, A. (2015). *La cuarta socialdemocracia*. La Catarata.
- .- Corcuff, P. (2008). *Los grandes pensadores de la política*. Alianza.
- .- Fernández A. e Rozas M. (2013). *Políticas Sociales y Trabajo Social*. Editorial Humanitas.
- .- Fernández, T. e De la Fuente, Y. M^a. (Coords.). (2009). *Política*

social y Trabajo Social. Alianza Editorial.

.- Lorente, M. A. e Capella, J. R. (2009). *El crack del año ocho. La crisis. El futuro*. Ed. Trotta.

.- Martorell, M. e Juliá, S. (2022). *Manual de Historia política y social de España (1808-2018)*. Alianza.

.- Molina, I. (2007). *Conceptos fundamentales de ciencia política*. Alianza.

.- Montagut, T. (2000). *Política Social*. Editorial Ariel.

.- Muñoz, R. (Ed.) (2000). *El estado de bienestar en el cambio de siglo*. Alianza Editorial.

.- Navarro, V. (Coord.) (2004). *El Estado de Bienestar en España*. Tecnos.

.- Navarro, V. (2002). *Bienestar insuficiente, democracia incompleta*. Anagrama.

.- Navarro, V.; Torres, J.; y Garzón, A. (2011). *Hay alternativa. Propuestas para crear empleo y bienestar social en España*. Sequitur.

.- Parekh, B. (2005). *Pensadores políticos contemporáneos*. Alianza.

Competencias

XENÉRICAS:

.- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

ESPECÍFICAS:

.- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

TRNASVERSAIS:

.- Capacidade de análise e síntese .

.- Capacidade de comunicación oral y escrita.

.- Capacidade de razoamento crítico.

.- Capacidade de aprendizaxe autónomo.

.- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titorías en grupo reducido e o traballo persoal.

As sesións de aula nas aulas expositivas teñen como finalidade a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado o aprendizaxe autónomo.

A docencia interactiva, de 18 horas distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individualmente ou en grupo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

No último período do cuadrimestre realizaránse sesións de titorías en grupos reducidos nos que se desenvolverán actividades orientadas á realización do exame final.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

Haberá un exame final tipo test, correspondente ás convocatorias oficiais (tanto para a primeira como para a segunda oportunidade), que é necesario superar para aprobar a materia.

O exame final liberará o 70% da nota final.

O 30% restante da nota final se corresponderá coa avaliación continua.

Na Guía da Materia, que se entrega ao comezo das aulas, especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa da avaliación continua.

No caso de non asistir ás aulas nas que se realizan tarefas

puntuábeis, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados polo profesor. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto co profesor para o encargo da tarefa compensatoria, no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Ao efecto, unha vez publicada o acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar ao profesor a tarefa para compensar a puntuación correspondiente.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua pódese conservar para cursos posteriores, non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sea incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/a alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido ao profesor da materia (bascuas@euts.es).

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia ás aulas nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás aulas y que teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios ou traballos que deberá entregar por escrito, despois de acordalo co profesor nunha titoría.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a cinco días hábiles dende a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de

avaliación do rendemento académico dos estudantes e de
revisión de cualificacións”

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal estimado que debe dedicar un estudante para a superación dos Fundamentos da política social é dun total de 99 horas distribuídas do seguinte xeito:

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

Exercicios: 15 horas.

Lectura de textos: 15 horas.

Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas.

Preparación de exposicións: 04 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

Non hai recomendacións específicas, para alén do contacto periódico co profesor e a participación nas aulas interactivas.

Observacións

Grao en Traballo Social

Fundamentos de Traballo Social

2024/2025

DOCENTE: Mª Purificación García Álvarez

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- Comprender criticamente a natureza do Traballo Social como profesión e como disciplina, e as súas relacións coas diversas Ciencias Sociais
- Identificar os principais grupos de persoas atendidas, tipos de problemas e de respostas, e espazos nos que se desenvolve o Traballo Social nunha sociedade diversa.
- Recoñecer os puntos de contacto e as diferenzas con outras profesións de axuda, da educación e a animación, e coa actividade voluntaria.
- Coñecer e ser capaz de analizar a relación entre as políticas institucionais, as esixencias legais e os límites profesionais no desenvolvemento do Traballo Social

---

Contido

- I.- O Traballo Social no contexto das Ciencias Sociais. Epistemoloxía, coñecemento, teoría e práctica.
- II.- Natureza, obxecto, fins e obxectivos.
- III.- Elementos constitutivos do Traballo Social: clientes, traballadores/as sociais e os marcos de acción.
- IV.- Principios filosóficos e éticos.
- V.- Principios básicos en Traballo Social.

- VI.- Ámbitos de intervención, competencias e funcións dos traballadores/as sociais.
- VII.- A interdisciplinariedade.
- VIII.- O método en Traballo Social.
- IX.- Principais modelos metodolóxicos.
- X.- Técnicas utilizadas en Traballo Social.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica:

- Acero, C. (2002). Teorías aplicadas en la práctica del TS. *Trabajo Social Hoy*, 28, 35 - 36
- Aguiar, M.J. (2013). *Trabajo Social: Conceptos y Metodología*. Paraninfo
- Aleman, C. e Fernández García, T. (Coords). (2000). *Introducción al Trabajo Social*. Alianza
- Arambarri, P. (2002). Viaje al país de la metodología. *Servicios Sociales y Política Social*, 57, 32-39
- Biestek, F. (1966). *Las relaciones de casework*. Aguilar
- Colomer, M. (octubre, 1973). Esquema del método de trabajo social. *RTS* 75, 18-24
- Escartín, M. J (1992). *Manual de trabajo social: Modelos de práctica profesional*. Aguaclara
- Escartín, M. J. e Suarez, E. (1994). *Introducción al Trabajo Social: Historia y Fundamentos teórico-prácticos*. Aguaclara
- Fernández García, T. (Coord). (2009). *Fundamentos del Trabajo Social*. Alianza
- Fernández García, T. e Ponce de León, L. (2014). *Nociones Básicas de Trabajo Social*. UNED.
- Healy, K. (2001). *Trabajo Social: Perspectivas Contemporáneas*. Morata S.L.
- Malagón, E. (2012). *Fundamentos de Trabajo Social*. Universidad de Colombia.
- Martínez, Mª J. (Coord). (2000). *Para el Trabajo Social: Aportaciones teóricas y prácticas*. Maristán
- Morán, J. M. (2006). *Fundamentos del Trabajo Social: Trabajo social y epistemología*. Tirant lo Blanch
- Olza, M. e Hernández Aristu, J. (Comps). (2002). *Trabajo Social: Cuestiones sobre el qué y el cómo*. Certeza
- Ranquet M. (1996). *Los modelos en trabajo social: Intervención con personas y familias*. Siglo XXI
- Red, de la, N. (1993). *Aproximaciones al Trabajo Social*. Siglo XXI

Richmond, M. E. (1996). *El caso social individual*. Talasa
Robertis De, C. (2009). *Fundamentos del trabajo social: Ética y metodología*. Nau Llibres
Rubí, C. (1989). *Introducción al trabajo social*. Llar del Libre
Viscarret, J. J. (2007). *Modelos y métodos de intervención en Trabajo Social*. Alianza

Bibliografía complementaria:

Alayón, N. (1981). *Definiendo al Trabajo Social*. Hvmanitas
Ánder-Egg, E. (1992). *Introducción al Trabajo Social*. Siglo XXI
Asamblea General de Colegios Oficiales DE DTS E AASS. (1999). *Código Deontológico de la Profesión de Diplomado en Trabajo Social*. Consejo Gral de Colegios Oficiales de DTS.
García Alba, J. e Meilán, J.R. (1993). *Hacia un nuevo enfoque del Trabajo Social*. Narcea
Hill, R. (1992). *Nuevos paradigmas en Trabajo Social: lo social natural*. Siglo XXI
Howe, D. (1999). *Dando Sentido a la Práctica: Una introducción a la Teoría del Trabajo Social*. Maristán
Kisnerman, N. (1985). *Introducción al Trabajo Social*. Hvmanitas
Lascorz, A. (1998). Modelos de intervención en TS. *Revista Área Social*, 1,122-134
Moix, M. (1991). *Introducción al Trabajo Social*. Trivium
Payme, M. (1995). *Teorías contemporáneas del trabajo social*. Paidós

---

Competencias

Xenéricas:

. Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

. Ter desenvolvidas as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

Específicas:

. Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades, as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión

. Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Transversais:

- . Capacidade de análise e síntese
- . Capacidade de comunicación oral e escrita
- . Capacidade de razoamento crítico
- . Capacidade de aprendizaxe autónoma
- . Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia expositiva e interactiva e o traballo persoal do/a alumno/a fóra da aula, o que permite a súa aprendizaxe autónoma.

Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; traballo con soportes audiovisuais; exposición/presentación de información; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase ao alumnado para a realización das actividades dirixidas a desenvolver a capacidade de aprendizaxe autónoma.

Como aula virtual, para o desenvolvemento da docencia emprégase a web propia do centro, na que cada materia ten o seu espacio propio, ao que o alumnado accede con chave.

Tanto a docencia expositiva como a interactiva impartiranse de xeito presencial.

O seguimento realizarase a través da lista de participación nos prácticos, tarefas e traballos individuais e/ou en grupo, establecidos na Guía da materia.

As titorías reducidas se realizarán de xeito presencial.

Sistema de avaliación

O prazo e as causas polas que se poden xustificar ás faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

Todo o alumnado que teña ausencias xustificadas, terá que poñerse en contacto coa profesora a través do correo (purinaga@euts.es) para establecer a tarefa compensatoria, no caso de que unha actividade de puntuación sexa axeitada (cun prazo máximo para recoller o material e devolver a actividades de 5 días hábiles dende a data de xustificación do acta).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas e teña concedida a dispensa de asistencia, terá un prazo de 5 días dende a data de publicación da acta para contactar coa docente mediante o correo electrónico (purinaga@euts.es) y poderán compensar a falta de asistencia coa realización das tarefas, prácticos ou traballos por escrito, establecidos pola docente.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua pode manterse para cursos posteriores (variando a puntuación en caso de cambios no número ou tipo de tarefa, práctico e traballo). Os alumnos que non superen a materia e queiran manter a puntuación obtida, deberán comunicarllelo a la docente da materia nos primeiros 15 días ao comenzo do cuatrimestre, por correo electrónico (purinaga@euts.es).

Poderanse dar cambios, sempre beneficiosos para a aprendizaxe do alumno, na avaliación continua, no momento en que se chegue a acordos entre a profesora e os alumnos.

Plaxio e uso indebido das tecnoloxías

“Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de

avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións”

A avaliación da materia realizase mediante a avaliación continua combinada con proba final, que é complementaria nas dúas oportunidades.

A proba final terá un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%, que será de 2 puntos para traballos individuais e de 2 para traballos grupais.

É necesario acadar unha puntuación mínima de 3,5 (dun total de 6) na proba final para poder engadir a puntuación da avaliación continua. A materia aprobarase cando se chegue a un 5.

Na Guía académica especificarase o contido e a puntuación correspondente a cada unha das tarefas, prácticas e traballos da avaliación continua, que a profesora entregará ao comenzo das clases.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposicións: 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctico.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para

situar o alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder profundar nas parcelas de maior interese, a través do correo electrónico (purinaga@euts.es).

Observacións

Grao en Traballo Social

Historia do Traballo Social

2024/2025

DOCENTE: Evelia Murcia Álvarez

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Objetivos da materia

- Comprender criticamente a natureza do Traballo Social como profesión e como disciplina, e as súas relacións coas diversas Ciencias Sociais
- Coñecer os principais elementos da historia do Traballo Social e a acción social, e as tendencias actuais do mesmo
- Coñecer as principais correntes teóricas constitutivas do Traballo Social como disciplina.

Contido

Tema I. Precedentes na Idade Media da Historia da Acción Social (S. V - XV)

Tema II. O Camiño cara á Acción Social Organizada: Idade Moderna (S. XVI- S. XVIII)

Tema III. Representantes da Acción Social Organizada en España: Idade Contemporánea (S. XIX)

Tema IV. O Traballo Social fora de España: o salto da acción social á profesionalización: Idade Contemporánea (S. XIX - S. XX)

Tema V. O Traballo Social en España: da beneficencia ao Traballo Social na Idade Contemporánea (S. XX - S. XXI)

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA:

Addams, J. (2013). *Hull House: el valor de un centro de acción social*. Consejo General del Trabajo Social; Paraninfo.

Bastidas, V., Ginnett, K. e Obando, V. (2019). Octavia Hill y sus aportes en el origen de Trabajo Social en la Inglaterra del siglo XIX. *Trabajo Social*, 22 (1), 203-223.

Capilla, A. e Villadóniga, J. C. (2004). *Los pioneros del Trabajo Social: Una apuesta por descubrirlos*. Escuela Universitaria de

Trabajo Social de Huelva.
 Cebolla, O. (2020). *El arte del trabajo social*. Alejandro R. R Robledillo.
 Cebolla, O. (2022). *Diez historias asombrosas de trabajadoras sociales*. Canal de lo Social.
 Colomer, M. (2009). *El trabajo social que yo he vivido*. Impulso a la Acción Social.
 Fernández García, T. e Lorenzo, de, R. (Coords.). (2014). *Trabajo social: una historia global*. McGraw-Hill Educación.
 Herra, M. e Ahedo, J. (Coords.). (2013). *El trabajador social del siglo XXI*. Universidad de la Rioja.
 López, A. (2004). *Concepción Arenal*. Bahía.
 Miranda, M. (2004). *De la caridad a la ciencia. Pragmatismo, interaccionismo simbólico y Trabajo Social*. Mira.
 Moix, M. (2006). *Teoría del Trabajo Social*. Síntesis.
 Nogal, E. (2008). Alice Salomon (1872-1948). *Revista Trabajo Social Hoy*, 53, 173-180.
<http://www.comtrabajosocial.com/paginas/revista-trabajo-social-hoy/>
 Raya, E., Caparrós, N., Lorente, B. e Anaut, S. (2018). *Ciencia y esencia en la práctica del trabajo social*. Tirant humanidades.
 Richmond, M.E. (2005). *Diagnóstico Social*. Siglo XXI.
 Soydan, H. (2004). *La historia de las ideas en el trabajo social*. Tirant Lo Blanch.

COMPLEMENTARIA:

Addams, J. (1910). *Twenty Years At Hull-House*. The Macmillan Company.
 Alemán, C. E. e Fernández, T. (2007). *Introducción a los servicios sociales*. Universidad Nacional de Educación a Distancia.
 Ander-Egg, E. (1984). *Historia del Trabajo Social*. Humanitas
 Ander-Egg, E. (1992). *Introducción al Trabajo Social*. Siglo XXI.
 Arenal, C. (1993). *El Visitador del Pobre: La Beneficencia, la Filantropía y la Caridad*. Atlas.
 Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales. (1985). *De la beneficencia al bienestar: Cuatro siglos de acción social*. Autor.
 Consejo General del Trabajo Social. (1990). Trabajo social en España: situación y perspectivas. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 20.
 Consejo General del Trabajo Social. (2013). La intervención social en tiempos de malestares [Monográfico]. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 103.

- Escartín, M.J. e Suárez, E. (1994). *Introducción al Trabajo Social: Historia y Fundamentos teórico-prácticos*. Aguaclara.
- Fernández García, T. (Coord.). (2009). *Fundamentos del Trabajo Social*. Alianza.
- Fernández García, T. e Alemán, C. (Coords.). (2003). *Introducción al Trabajo Social*. Alianza.
- Kisnerman, N. (1985). *Introducción al Trabajo Social*. Humanitas.
- Maza, E. (1987). *Pobreza y asistencia social en España, siglos XVI al XX: Aproximación histórica*. Universidad de Valladolid.
- Moix, M. (1991). *Introducción al Trabajo Social*. Trivium.
- Molina, M. V. (1994). *Las enseñanzas del Trabajo Social en España 1932-1983*. Universidad Pontificia de Comillas.
- Muñiz, R. (1996). *O pobo oculto. Pobreza e acción social en Galicia*. A Nosa Terra.
- Red, de la, N. (1993). *Aproximaciones al Trabajo Social*. Siglo X
-

Competencias

Xenéricas:

. Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

Específicas:

. Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades, as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión

. Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Transversais:

. Capacidade de análise e síntese

- . Capacidade de comunicación oral e escrita
- . Capacidade de razoamento crítico
- . Capacidade de aprendizaxe autónoma
- . Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal. Preténdese que o alumnado, individual e/ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: traballo con textos e/ou datos, estudo de casos, aplicación de teorías, técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, análise de vídeos, entre outras.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma e colectiva.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual e/ou de forma grupal, desenvolva actividades de participación activa, como as sinaladas no primeiro parágrafo deste apartado.

Nas titorías presenciais en grupo reducido, dinamízase, orienta e supervísase o traballo autónomo do alumnado, á vez que permite facer un seguimento e orientación de tarefas e actividades de desenvolvemento individual e/ou colectivo da docencia expositiva e interactiva.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante avaliación continua e a superación de exames.

A avaliación mediante exame ten un peso do 70% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 30%. É necesario acadar unha puntuación igual ou superior a 1,5 sobre 3 puntos, na avaliación continua, para poder sumarlle a puntuación do exame. Ademais, tamén é necesario acadar a puntuación mínima de aprobado no exame (3,5 sobre unha puntuación máxima de 7 puntos) para

sumar a puntuación de avaliación continua.

Esta avaliación continua realizarase mediante a participación e realización de traballos individuais e en grupo que consistirán na resolución de casos prácticos, lecturas e análise de textos, tamén se realizará análise de material audiovisuais e/ou casos a través doutros medios, etc. Na Guía da materia que se entrega ao comezo das clases especificase o desenvolvemento da docencia e as indicacións relativas ás tarefas de avaliación continua.

No caso de non asistir ás clases, e de xustificarse as faltas de asistencia, estas tarefas poderán ser compensadas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados polo profesor. Unha vez confirmada a ausencia de asistencia, o alumnado deberá poñerse en contacto co profesor para asignarlle a tarefa compensatoria no caso de proceder algunha actividade puntuable. Unha vez realizado o informe en que conste a xustificación da ausencia(s), o alumnado dispón dun prazo de 5 días hábiles para solicitarlle ao profesorado a tarefa de compensación da puntuación correspondente.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas son os establecidos no Regulamento de asistencia a ensinanza adaptada ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC) do 25 de marzo de 2010).

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua, sempre que supere os 1,5 puntos, poderá conservarse para cursos posteriores. Polo tanto, o alumno que non supere a materia, e queira conservar a puntuación obtida no curso anterior deberá solicitarse ao profesor da materia a través dun correo electrónico (emurcia@euts.es).

DISPENSA DE ASISTENCIA

Poderá acollerse a esta modalidade o alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia. O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia deberá poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a 5 días hábiles contados desde a data de publicación da acta na que se recoñeza a dita concesión. As actividades de exención da asistencia, o sistema de avaliación e as pautas de entrega estarán

disponibles na páxina web da materia de Traballo Social e Inclusión Social (www.euts.es)

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

- A recuperación do exame realizarase nas datas oficialmente establecidas.
- As persoas que suspendan a parte práctica da materia (avaliación continua) poderán recuperala nas datas oficialmente establecidas mediante unha proba que avaliará os contidos traballados nesta parte da materia.
- Os traballos realizados nas clases só se poderán recuperar cando se teña unha resolución favorable da falta xustificada, é dicir, mediante acta na que conste resolución favorable. O alumnado ten un prazo de 5 días hábiles para porse en comunicación coa docente a través de correo electrónico (emurcia@euts.es) e 5 días hábiles para a súa realización despois da comunicación da docente.
- As persoas que non entreguen as actividades programadas nos prazos estipulados, salvo causas debidamente xustificadas e acreditadas, só poderán recuperalas na segunda convocatoria mediante unha proba que avaliará os contidos traballados nesta parte da materia.
- As notas das partes aprobadas na 1º convocatoria gardanse para a 2ª.
- Poderase solicitar que se garden as notas alcanzadas durante 1 curso académico. Para iso, o alumnado debe solicitalo por escrito, mediante correo electrónico á docente (emurcia@euts.es). O prazo máximo estipulado para esta solicitude é o último día de setembro do curso académico seguinte.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 15 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas

Preparación de exposicións: 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para que o

alumnado senta a maior vinculación cos contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nos aspectos de maior interese.

Observacións

Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico do alumnado e de revisión de cualificacións.

Recoméndase ler a guía da materia que se facilita ao alumnado o primeiro día de clase, nela ampliáanse os contidos do programa, en canto a planificación, datas importantes, actividades, puntuacións de estas, pautas de entrega de traballos, bibliografía, entre outros aspectos.

2º Cuadrimestre

Grao en Traballo Social

Fundamentos de Psicología

2024/2025

DOCENTE: Xiana Vilas Castro

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer as achegas das distintas teorías psicolóxicas acerca do comportamento humano.
- Coñecer os procesos psicolóxicos básicos e elementos fundamentais que configuran o comportamento humano.
- Comprender a dimensión social dos procesos subxectivos e de formación de identidades persoais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os procesos de interacción interpersoal.
- Identificar os procesos de formación, desenvolvemento e interacción dos grupos e comunidades.

Contido

- I. Introducción á Psicoloxía como ciencia.
- II. Bases biolóxicas da conducta.
- III. Procesos psicolóxicos básicos.
  - III.1. Sensación e Percepción.
  - III.2. Motivación e Emoción.
  - III.3 Atención e Memoria
- IV Intelixencia e Aprendizaxe.
- V. Personalidade.
- VI. Psicoloxía social.

VI.1. Estereotipos, prejuicios e discriminación.

VI.2. Influencia, conformidad e obediencia.

VI.3. Agresión e violencia.

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA

Delgado, M. L. (Coord.). (2015). *Fundamentos de Psicología para ciencias sociales y de la salud*. Editorial Médica Panamericana.

Sabucedo, J. M. e Morales, J. F. (Coords.). (2015). *Psicología social*. Editorial Médica Panamericana.

COMPLEMENTARIA

Aguado, L. (2018). *Emoción, afecto y motivación*. Alianza.

Chance, P. (2001). *Aprendizaje y conducta*. Manual Moderno.

Domja, M. (2019). *Fundamentos del condicionamiento y el aprendizaje*. Manual moderno.

Gaviria, E., Lòez-Sáez, M. e Cuadrado, M. I. (2019). *Introducción a la psicología social*. UNED.

Goldstein, E. B. (1999). *Sensación y percepción*. Thomson.

Greenwood, J. D. (2009). *Historia de la Psicología: Un enfoque conceptual*. McGraw Hill.

Gross, R. D. (2004). *Psicología: La ciencia de la mente y la conducta*. Manual Moderno.

Hogg, M. (2010). *Psicología Social*. Panamericana.

Marín, M. e Martínez, R. (2012). *Introducción a la psicología social*. Pirámide.

Morris, C. G. y Maisto, A. A. (2011). *Introducción a la Psicología*. Pearson.

Myers, D. (2011). *Psicología*. Editorial Médica Panamericana.

Nevid, J. S. (2009). *Psicología: Concepto y aplicaciones*. Cengage.

Palmero, F. e Martínez, F. (Coords.). (2008). *Motivación y emoción*. McGraw Hill.

Pons, X. (2022). *El marco teórico de la psicología social*. Prensas de la Universidad de Zaragoza.

Smith, E. E., Nolen-Hoeksema, S., Fredrickson, B. e Loftus, G. (2003). *Introducción a la Psicología*. Thomson Learning.

Wade, C. e Tabriz, C. (2003). *Psicología*. Pearson.

Competencias

XENÉRICAS

Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais no campo da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

ESPECÍFICAS

Coñecer a realidade social, as teorías sociais, así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

TRANSVERSAIS

Capacidade de análise e síntese
Capacidade de comunicación oral e escrita
Capacidade de razoamento crítico
Capacidade de aprendizaxe autónoma
Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende conxugar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas e co traballo autónomo e o autoaprendizaxe por parte del alumnado.

Preténdese que o alumnado participe activamente na construción do coñecemento a través do manexo da bibliografía e da resolución de casos ós que deberá aplicar destrezas de observación, análise e interpretación da información.

Como aula virtual, para el desenvolvemento da docencia empléase a web propia do centro, na que cada materia ten seu espacio propio, ó que o alumnado accede coa chave.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura realizarase mediante un examen final que supondrá o 60% da nota e mediante a avaliación continua, sendo esta o 40% restante. Soamente se sumará a puntuación obtida na avaliación continua se no exame alcanzase a cualificación de Apto.

No contido da avaliación continua cualificaranse as tarefas prácticas que se poidan realizar tanto nas clases expositivas como nas clases interactivas e fóra da clase.

A guía da materia que se entrega ao comezo das clases especifica o desenvolvemento da ensinanza, as indicacións e puntuacións de cada exercicio así como a puntuación de asistencia a clase.

No caso de non asistir ás clases nas que realízanse tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas da asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez confirmada a xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que se proceda a realización dunha actividade puntuable. Ó efecto, unha vez publicada a acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar á profesora a tarefa para compensar a puntuación correspondente.

A puntuación obtida nas actividades da avaliación continua poderánse conservar en cursos posteriores non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminadas e/ou sexa incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no su momento, modificaráse pola equivalente actual. O/a alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido á profesora da materia durante o primeiro mes de clase.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensanzas adaptadas ó Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir as clases e teña concedida a dispensa de asistencia, deberá realizar as tarefas por dispensa de asistencia que serán

comunicadas ó alumnado en persona, e por correo electrónico unha vez se poñan en contacto coa profesora da materia, nun prazo non superior os 5 días hábiles dende a data de publicación do acta na que se reconece dita concesión.

PLAXIO e USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

"Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendimento académico dos estudantes e de revisión de calificacións"

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Outras tarefas: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dado o carácter básico da materia e a súa ubicación no plan de estudos, non se indican requisitos previos para a superación da mesma.

É importante que o alumnado se implique activamente dende o comenzo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ó alumnado nos contextos profesionais.

Recoméndase, durante el desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder coñecer as parcelas de maior interese.

Observacións

Respecto a la bibliografía recoméndase tamén consultar a que se presenta na Guía da materia, e revisar periódicamente a web da materia donde subiránse contidos recentes (novas ou artigos recentes).

Grao en Traballo Social

Historia dos Sistemas de Benestar Social

2024/2025

DOCENTE: Xoán Carlos Bascuas Jardón

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender o obxecto e os mecanismos de actuación e xeitos de provisión dos Servizos Sociais no ámbito español e europeo, así como a estrutura xeral e a organización.

- Coñecer e comprender o obxecto e os mecanismos de actuación e xeitos de provisión dos subsistemas de benestar social (saúde, educación, garantía de ingresos, vivenda, etc.) no ámbito español e europeo, así como a súa estrutura xeral e a súa organización.

- Coñecer e comprender o obxecto e os mecanismos de actuación da cooperación ao desenvolvemento.

Contido

I.- Política social e sistemas de benestar no marco do desenvolvemento da actividade profesional de Traballo Social. O obxecto e os mecanismos de actuación e formas de provisión desde unha perspectiva histórica.

II.- Estrutura xeral e organización estatal en relación aos

sistemas de bienestar.

III.- Política social e Educación.

IV.- Política social e Sanidade.

V.- Política social e Vivenda.

VI.- Política social e Emprego.

VII.- Política social e Seguridade Social.

VIII.- Política social e Servizos Sociais.

IX.- Estructura dos sistemas de bienestar nunha perspectiva europea.

X.- A cooperación ao desenvolvemento e as Administracións Públicas.

Bibliografía básica e complementaria

.- Abellán, J. (2012). *Política. Conceptos políticos fundamentales*. Alianza.

.- Alemán, C. e Garcés, J. (Coord.). (1998). *Política Social*. McGraw-Hill.

.- Alemán, C. e Garcés, J. (1999). *Fundamentos de bienestar social*. Ed.Tirant lo Blanch.

..- Borrajo, E. (2011). *Introducción al derecho del trabajo*. Tecnos.

.- Colom, D. (2008). *El trabajo social sanitario*. Siglo XXI.

.- Fernández, T. e De la Fuente, Y.M^a. (Coords.). (2009). *Política social y Trabajo Social*. Alianza Editorial.

.- Martín, C. (2004). *El empleo en España. Su evolución desde 1996 a 2003 y los efectos de las reformas laborales*. Confederación Sindical de Comisiones Obreras.

.- Martorell, M. e Juliá, S. (2022). *Manual de Historia política y social de España (1808-2018)*. Alianza.

.- Mira-Perceval, M.T., De Alfonseti, N. e Giménez, V. (2007). *Servicios Sociales: estructura dinámica, políticas y estrategias en España y la Comunidad Valenciana*. Ed. Universidad de Alicante.

.- Montagut, T. (2000). *Política Social*. Editorial Ariel.

.- Navarro, V. (Coord.).(2004). *El Estado de Bienestar en España*. Tecnos.

.- Navarro, V. (2002). *Bienestar insuficiente, democracia incompleta*.

Anagrama.

.- Navarro, V. e Torres, J. (2013). *Lo que debes saber para que no te roben la pensión*. Espasa.

Competencias

Na Memoria do Título de Grao en Traballo Social sinálase que esta materia contribúe a acadar as seguintes competencias, vinculadas cos obxectivos propostos para a titulación:

Competencias xenéricas:

.-Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

Competencias específicas:

.- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión:
-Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Competencias transversais:

.- Capacidade de análise e síntese.
.- Capacidade de comunicación oral e escrita.
.- Capacidade de razoamento crítico.
.- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
.- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titorías en grupo reducido e o traballo persoal.

As sesións de aula nas aulas expositivas teñen como finalidade a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado o aprendizaxe autónomo.

A docencia interactiva, de 18 horas distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individualmente ou en grupo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

No último período do cuadrimestre realizaránse sesións de titorías en grupos reducidos nos que se desenvolverán actividades orientadas á realización do exame final.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

Haberá un exame final tipo test, correspondente ás convocatorias oficiais (tanto para a primeira como para a segunda oportunidade), que é necesario superar para aprobar a materia.

O exame final liberará o 70% da nota final.

O 30% restante da nota final se corresponderá coa avaliación continua.

Na Guía da Materia, que se entrega ao comezo das aulas, especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa da avaliación continua.

No caso de non asistir ás aulas nas que se realizan tarefas puntuábeis, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados polo profesor. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto co profesor para o encargo da tarefa compensatoria, no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Ao efecto, unha vez publicada o acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar ao profesor a tarefa para compensar a puntuación correspondente.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua pódese conservar para cursos posteriores, non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sea incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/l alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido ao profesor da materia (bascuas@euts.es).

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia ás aulas nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás aulas y que teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios ou traballos que deberá entregar por escrito, despois de acordalo co profesor nunha titoría.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a cinco días hábiles dende a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións”.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal do alumnado estímase en 99 horas distribuídas como segue:

.-Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

.-Exercicios: 15 horas.

.-Lectura de textos: 15 horas.

.-Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas.

.-Preparación de exposicións orais: 4 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

Non hai recomendacións específicas, para alén do contacto periódico co profesor e a participación nas aulas interactivas.

Observacións

Grao en Traballo Social

Antropoloxía Social e Cultural

2024/2025

DOCENTE: Xoán Carlos Bascuas Jardón

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- .- Coñecer os procesos e elementos fundamentais que configuran o comportamento humano no medio social e a relación entre a persoa e o contorno.
- .- Coñecer as achegas das distintas teorías antropolóxicas acerca do comportamento humano na realidade social.
- .- Comprender a dimensión social dos procesos subxectivos e de formación de identidades sociais.
- .- Identificar os procesos de formación, desenvolvemento e evolución das persoas, as familias, os grupos, as organizacións e as comunidades.
- .- Comprender e valorar as perspectivas doutras culturas recoñecendo a diversidade cultural e humana.

Contido

Tema 1. Definición e obxecto da Antropoloxía. Definición da Antropoloxía xeral. Ramas da Antropoloxía. Definición de Antropoloxía social e cultural. Obxecto de estudo da

Antropoloxía social e cultural. Relacións da Antropoloxía con outras ciencias. Sociedade e cultura. Técnicas de investigación.

Tema 2. Antropoloxía ecolóxica e económica. Adaptación ao medio ambiente: factores tecnolóxicos e económicos. Tipos de subsistencia: formas de produción. Organización e división do traballo. Tipos de intercambio: reciprocidade, redistribución, intercambio de mercado. Redistribución: exemplo clásico de potlatch. Sociedades industrializadas.

Tema 3. Sistemas de parentesco e matrimonio. Parentesco. Matrimonio. Roles de xénero.

Tema 4. Control social e organización política. Definicións de política e poder. Sistemas de organización política. Control social. Milenarismo ou revitalización.

Tema 5. Antropoloxía cognitiva. Linguaxe, comunicación e cultura. Crenzas e tipos de cultos: teorías e conceptos xerais.

Tema 6. Antropoloxía aplicada. Definición de antropoloxía aplicada. Investigación, teoría e práctica. Antropoloxía da medicina. Antropoloxía urbana.

Tema 7. Sistema mundial. Estratificación. Teoría do sistema mundial. Sistemas de estratificación. Etnicidade e racismo; tolerancia e conflito. Colonialismo e desenvolvemento.

Bibliografía básica e complementaria

- Augé, M. e Colleyn, J. P. (2004). *Qué es Antropología*. Paidós.
- Balandier, G. (2006). *Antropología política*. Del Sol.
- Ember, C. R., Ember, M., e Peregrine, P. N. (2016). *Antropología*. Pearson.
- Fox, R. (2004). *Sistemas de parentesco y matrimonio*. Alianza Editorial.
- Harris, M. (2004). *La antropología cultural*. Alianza.
- Harris, M. (2007). *Introducción a la antropología general*. Alianza.
- Kottak, C. P. (2003). *Antropología Cultural. Espejo para la Humanidad*. McGraw Hill.
- Lisón, C. (2004). *Brujería, Estructura social y simbolismo en Galicia*. Akal.
- Lisón, C. (Ed.). (2007). *Introducción a la Antropología social y*

cultural. Teoría, método y práctica. Akal.
Mariño, X. (2000). *Antropoloxía de Galicia.* Xerais.
Martin, A. (2006). *Antropología del género. Culturas, mitos y esteriotipos sexuales.* Cátedra.
Martínez, M. L. (2020). *El Arte del ser humano. Fundamentos de Antropología.* Editorial CEF.
Oliver, J. (2013). *Antropología.* Alianza.
Peacock, J. (2005). *La lente antropológica.* Alianza.
Segalen, M. (2005). *Ritos y rituales contemporáneos.* Alianza.

Competencias

XENÉRICAS:

.- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

ESPECÍFICAS:

.- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

TRANSVERSAIS:

- .- Capacidade de análise e síntese .
- .- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- .- Capacidade de razoamento crítico.
- .- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- .- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titorías en grupo reducido e o traballo persoal.

As sesións de aula nas aulas expositivas teñen como

finalidade a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado o aprendizaxe autónomo.

A docencia interactiva, de 18 horas distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individualmente ou en grupo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

No último período do cuadrimestre realizaránse sesións de titorías en grupos reducidos nos que se desenvolverán actividades orientadas á realización do exame final.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

Haberá un exame final tipo test, correspondente ás convocatorias oficiais (tanto para a primeira como para a segunda oportunidade), que é necesario superar para aprobar a materia.

O exame final liberará o 60% da nota final.

O 40% restante da nota final se corresponderá coa avaliación continua.

Na Guía da Materia, que se entrega ao comezo das aulas, especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa da avaliación continua.

No caso de non asistir ás aulas nas que se realizan tarefas puntuábeis, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados polo profesor. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto co profesor para o encargo da tarefa compensatoria, no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Ao efecto, unha vez publicada o acta na que conste a xustificación da/s falta/s de

asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar ao profesor a tarefa para compensar a puntuación correspondiente.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua pódese conservar para cursos posteriores, non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sea incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/l alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido ao profesor da materia (bascuas@euts.es).

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia ás aulas nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás aulas y que teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios ou traballos que deberá entregar por escrito, despois de acordalo co profesor nunha titoría.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a cinco días hábiles dende a data de publicación da acta na que se reconece dita concesión.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións”

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal estimado que debe dedicar un estudante para a superación da Antropoloxía Social e Cultural é dun total de 99 horas distribuídas do

seguinte xeito:

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

Exercicios: 15 horas.

Lectura de textos: 10 horas.

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas.

Preparación de exposicións: 04 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

Non hai recomendacións específicas, para alén do contacto periódico co profesor e a participación nas aulas interactivas.

Observacións

Grao en Traballo Social

Fundamentos de Economía

2024/2025

DOCENTE: Artur Tamazian Shamajian

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

Dacordo co exposto na memoria do Grao en Traballo Social da EUTS os obxetivos básicos da asignatura son os seguintes:

- Coñecer os conceptos básicos da Economía.
- Coñecer os conceptos fundamentais e adquirir as destrezas básicas de xestión económica (orzamentos, contabilidade, etc.), así como da creación de organizacións e formas de autoemprego.
- Coñecer os conceptos básicos de Responsabilidade Social nas Empresas e a súa xestión.
- Ser capaz de aplicar mecanismos de xestión económica de recursos e servizos.

Contido

Para acadar os obxetivos plantexados para a asignatura os contidos xerais da materia son os seguintes:

- Conceptos básicos de Economía.
- Ferramentas básicas de xestión económica: Técnicas orzamentarias e réxime contable.
- Creación de entidades económicas e a súa vinculación ca xeración de emprego e formas de autoemprego.

A continuación expóñense os descritores básicos do contido de cada un dos temas que integran o programa de docencia expositiva e interactiva:

Tema 1

Técnicas e instrumentos de análise en Economía

Descrición das diferentes técnicas e instrumentos que se empreñan no análise económico teórico e aplicado. Especial incidencia no concepto de relación funcional e no análise de representacións gráficas teóricas e de datos estatísticos.

Tema 2

Axentes económicos e sistemas económicos

Estudo sistemático dos diferentes axentes que interveñen na actividade económica, con especial incidencia nas organizacións empresariais e no análise das súas actividades e estados contables. Explicación do esquema do fluxo circular da renda. Estudo teórico e aplicado das diferentes formas de organización da actividade económica dun país e da súa vinculación cas principais doutrinas económicas.

Tema 3

O funcionamento do mercado

Análise dos fundamentos básicos da lei da oferta e da demanda e dos elementos determinantes do comportamento dos mercados. Análise matemático e gráfico dos procesos de determinación de prezos de mercado. Estudo dos fallos do mercado e das súas posibles solucións.

Tema 4

O papel económico do Estado

Estudo das xustificacións existentes para a intervención pública na economía e das funcións económicas do Estado nunha economía moderna. Análise de procesos orzamentarios públicos e das diferentes medidas de política económica.

Tema 5

Indicadores económicos e sociais

Análise dos principais indicadores da situación económica e social dun país. Especial atención ó PIB como indicador económico básico e ó IDH como principal indicador da situación socioeconómica (benestar social) dun país. Introducción ós indicadores de desenvolvemento sustentable.

Tema 6

O diñeiro e o financiamento da economía

Estudo do concepto, as funcións e o proceso de creación de diñeiro nunha economía moderna. Análise dos tipos de xuro e do funcionamento das institucións e os mercados financeiros no proceso de financiamento da actividade económica. Estudo do Banco Central e da inflación.

Tema 7

Estudo de concepto e as funcións da Responsabilidade Social Corporativa (RSC). Indicadores da RSC. O crecemento económico sustentable e a RSC.

Tema 8

A distribución da renda e as políticas sociais

Estudo teórico e aplicado sobre os determinantes e a medición da distribución da renda e da riqueza nun país. Análise da xustiza distributiva como obxectivo de política socioeconómica. Estudo das políticas económicas e sociais de carácter redistributivo.

Programa de traballo exclusivo para grupos interactivos:

Está previsto que cada grupo interactivo dispoña dun total de seis sesións ó longo do curso. A programación inicial consiste en desenvolver en clase unha selección das seguintes actividades, dun elevado grao de flexibilidade, dado que ese desenvolvemento depende de numerosos factores que haberá que avaliar durante o transcurso do cuadrimestre:

1. Lectura inicial sobre a materia e preguntas de comprensión de conceptos.
2. Exercicio/práctica sobre análise contable de estados financeiros.
3. Exercicio/práctica sobre funcionamento do mercado e determinación de prezos.
4. Exercicio/práctica sobre orzamentos públicos.
5. Exercicio/práctica sobre indicadores económicos.
6. Exercicio/práctica sobre indicadores de benestar social.
7. Exercicio/práctica sobre indicadores do mercado de traballo.
8. Exercicio/práctica sobre distribución da renda e discusión de políticas redistributivas.

9. Outros exercicios/prácticas, lecturas ou actividades diversas.

Bibliografía básica e complementaria

Alesina, A. e Giavazzi, F. (2009). *El futuro de Europa. Reforma o Declive*. Antoni Bosch.

Amat, O. (2008). *Análisis Económico-Financiero* (20ª ed.). Gestión 2000.

Brealey, R., Myers, S. e Allen, F. (2010). *Principios de Finanzas Corporativas* (9ª ed.). McGraw-Hill.

Cuadrado, J. R. (2010). *Política Económica. Elaboración, objetivos e instrumentos* (4ª ed.). McGraw-Hill.

Dasgupta, P. (2009). *Economía: Una breve introducción*. Alianza Editorial Economía.

Esping-Andersen, G. (2000). *Fundamentos sociales de las economías postindustriales*. Ariel.

Esping-Andersen, G. e Palier, B. (2010). *Los tres grandes retos del Estado del Bienestar*. Ariel.

Fernández Díaz, A., Parejo Gámir, J. A. e Rodríguez Sáiz, L. (2006). *Política Económica* (4ª ed.). McGraw-Hill.

Global Reporting Initiative (2011). *Guía para la elaboración de memoria de Sostenibilidad*.

<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Spanish-G3.1-Complete.p...>

González, J. J. e Requena, M. (Eds.). (2008). *Tres décadas de cambio social en España*. Alianza Editorial.

Graue, A. (2009). *Fundamentos de Economía*. Pearson.

Lipsey, R. G. (1989). *Introducción a la Economía Positiva*. Vicens Vives.

McConnell, C. R., Brue, S.L. e Macpherson, D. A. (2007). *Economía Laboral* (7ª ed.). McGraw-Hill.

Mankiw, N. G. (2004). *Principios de Economía* (3ª ed.). McGraw-Hill.

Mochón, F. (2009). *Economía, Teoría y Política* (6ª ed.). McGraw-Hill.

Mochón, F. (2010). *Principios de Economía* (5ª ed.). McGraw-Hill.

Montagut, T. (2008). *Política social. Una introducción*. Ariel.

Rodríguez Cabrero, G. (2004). *El Estado del Bienestar en España: debates, desarrollo e retos*. Fundamentos.

Samuelson, P. A. e Nordhaus, W. D. (2006). *Economía* (18ª ed.). McGraw-Hill.

Ademáis das referenzas bibliográficas sinaladas, poderán utilizarse en clase artigos técnicos ou periodísticos, información estatística e lecturas que podan aparecer con posterioridade á elaboración deste programa ou que teñan unha utilización que poda ser aconsellable en función do traballo que se esté a realizar en clase, respostando así á idea de flexibilidade da docencia en grupos interactivos.

Competencias

Dacordo co exposto na memoria do Grao en Traballo Social da EUTS as competencias da asignatura son as seguintes:

Competencias xenéricas:

-Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnóses sociais, no eido da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

Competencias específicas:

-Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural. Esta competencia específica forma parte da competencia específica: Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de

problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

O traballo presencial na aula consta de docencia expositiva, docencia interactiva, tutoría personalizada en grupos reducidos e avaliación. O traballo persoal do alumno/a baséase no estudo autónomo individual ou en grupo, na realización de exercicios ou prácticas, na lectura e comprensión de textos especializados, a elaboración de traballos, a visualización de material sobre a asignatura e sondaxe bibliográfica. Todo elo cas cargas horarias que se sinalan na memoria do Grao en Traballo Social da EUTS para a asignatura Fundamentos de Economía.

Como ferramentas fundamentais para a docencia ao longo do curso, empregárase a aula virtual da EUTS xunto coas ferramentas institucionais da USC como Microsoft Forms and Teams.

A docencia expositiva e interactiva é presencial. A tutoría de grupos reducidos faise de forma tamén presencial.

O seguimento realízase mediante a programación das entregas, a resolución de actividades segundo a programación definida e as listas de participación.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura realízase mediante:

a) Unha Proba final: Un exame cuxo peso na valoración total será do 75% que tradúcese nun valor de 7,5 puntos, e se celebrará na data oficial determinada polo centro

b) Avaliación continua: Os traballos, exercicios e comentarios realizados en clase, cuxo peso na valoración total será do 25% que tradúcese nun valor de 2,5 puntos (prevéase inicialmente que o alumnado realice 6 traballos nas horas de docencia con grupos interactivos, cinco deles cun valor de 0,5 puntos cada un e unha sexta que englobará as cinco xa realizadas). O sexto traballo pretende servir de recuperación dalgún dos cinco realizados, no caso de suspenso. Tamén serve para incrementar a nota dos traballos xa aprobados.

A nota final será o promedio da calificación obtida na proba final e avaliación continua.

No caso de non asistir a clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas na sexta proba. Ao efecto, unha vez publicada a acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para comunicarllo ao profesor.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo no superior a 5 días hábiles dende a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións.

O reparto de cargas horarias é o seguinte, dacordo ca memoria do Grao en Traballo Social da EUTS:

Traballo persoal do alumno/a:

Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 15 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas

Outras tarefas propostas: 4 horas de sondaxe bibliográfica

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A participación en clases é esencial para a integración de coñecementos teóricos e prácticos para así situar o alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto regular co profesor encargado aclaración dos contidos necesarios e orientación bibliográfica precisa.

Observacións

Grao en Traballo Social

Ética e Traballo Social

2024/2025

DOCENTE: Evelia Murcia Álvarez

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

-Ser capaz de analizar a relación entre políticas institucionais, as esixencias legais e os límites profesionais no desenvolvemento do traballo social.

-Adquirir os conceptos morais de dereitos, responsabilidade, liberdade, autoridade e poder na práctica do traballo social.

-Ser capaz de aplicar a base dos valores, as normas éticas e os códigos deontolóxicos da práctica do traballo social, e de seguiilos.

-Saber analizar criticamente os casos nos que xorden dilemas éticos

---

Contido

Tema 1: Introducción á ética: orixe e conceptualización.

Tema 2: A ética na Grecia Clásica: influencias filosóficas e aplicabilidade en Traballo Social.

Tema 3: Teorías éticas: reflexións para a intervención social.

Tema 4: A ética na postmodernidade: Onde nos movemos?

Tema 5: Traballo social, dereitos humanos e deontoloxía profesional: implicacións na intervención social.

Tema 6: Ética aplicada en traballo social.

Tema 7: Procedementos de toma de decisións éticas aplicadas ao traballo social (modelos de deliberación).

Tema 8: A ética nos e nas profesionais do traballo social, nas entidades e na investigación.

BÁSICA:

- Ballesteros, A. (2006). *Dilemas éticos en Trabajo Social*. Eunate.
- Banks, S. (1995). *Ética y valores en Trabajo Social*. Paidós.
- Bermejo, F.J. (1996). *Ética y Trabajo Social*. UPCO.
- Bermejo, F.J. (2002). *Ética de las Profesiones*. Desclée De Brouwer.
- Camps, V. (2013). *Breve Historia de la Ética*. RBA Libros.
- Canimas, J. (2006). La ética aplicada a la intervención social. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 73, 135-144.
- Cortina, A. (2013). *¿Para qué sirve realmente ...?: La Ética*. Paidós.
- Consejo General del Trabajo Social. (2018). *Código Deontológico del Trabajo Social*. Autor.
- Guisán, E. (1990). *Razón y pasión en ética: los dilemas de la ética contemporánea* (1ª ed.). Anthropos.
- Healy, K. (2001). *Trabajo social: perspectivas contemporáneas*. Morata y Fundación; Paideia.
- Macintyre, A. (2006). *Historia de la ética* (3ª ed.). Paidós.
- Román, B. (2016). *Ética de los servicios sociales*. Herder.
- Salcedo, D. (1998). *Autonomía y bienestar: La ética del Trabajo Social*. Comares.
- Salcedo, D. (Comp.). (1999). *Los valores en la Práctica del Trabajo Social*. Narcea.
- Verde-Diego, C. (2018). La ética como núcleo del trabajo social en la actualidad. *Servicios sociales y política social*, (117), 11-27.
- Zamanillo, T. (Dir.). (2011). *Ética, teoría y técnica: La responsabilidad política del Trabajo Social*. Talasa.

COMPLEMENTARIA:

- Ballesteros, A. (2009). Dilemas éticos en trabajo social: el modelo de la ley social. *Portularia*, 2, 123-131.
- Camps, V. (Ed.). (2008). *Historia de la ética 1: De los Griegos al Renacimiento*. Crítica.
- Cortina, A. (1994). *La ética de la sociedad civil*. Anaya.
- Cortina, A. (2004). *Ética mínima* (9ª ed.). Tecnos.
- Cortina, A. (2008). *Ética aplicada y democracia radical*. Tecnos.
- Cortina, A. e Martínez, E. (1998). *Ética*. Akal.
- Chambon, A.S., Irving, A. e Epstein, L. (Eds.). (2001). *Foucault y el trabajo social*. Maristán.
- Fernández, T. (Coord.). (2010). *Fundamentos del Trabajo social*

(1ª ed.). Alianza.

- Fernández, T. e Ponce, L. (2012). *Trabajo Social Individualizado: Metodología de Intervención*. Ediciones Académicas.

- Ferrater, J. (2000). *Diccionario de filosofía* (Vol. I-IV). Alianza.

- Gracia, D. (2008a). *Fundamentos de bioética*. Triacastela.

- Gracia, D. (2008b). *Procedimientos de decisión en ética clínica*. Triacastela.

- Guthrie, W. (1988). *Historia de la filosofía griega: Siglo V. Ilustración* (Vol. III). Gredos.

- Hortal, A. (2002). *Ética general de las profesiones*. Desclée de Brouwer.

- Idareta-Goldaracena, F. (2014). Propuesta para la Medición de la Violencia al Usuario en el Trabajo Social Desde Las Perspectivas de E. Lévinas y J. Derriba. *Revista de Trabajo Social Portularia*, 1(XIV), 15-26.

- International Federation of Social Worker. (2012). *National Codes of Ethics*.

<http://ifsw.org/resources/publications/national-codes-of-ethics/>

- Lima, A.I. e Maya, A. (Coords.). (2018). *Protección de datos en los servicios sociales: Guía para profesionales*. Consejo General del Trabajo Social.

- Marina, J.A. (1995). *Ética para náufragos* (2ª ed.). Anagrama.

- Nogués, L., e Cabrera, P. (Dir.). (2017). *Ética y Trabajo Social [Monográfico]*. *Cuadernos de Trabajo Social*, 30 (1).

- Morin, E. (2004). *El Método*. Cátedra

Competencias

XENÉRICAS:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen o Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias

para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

ESPECÍFICAS:

- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.
- Establecer relacións profesionais co obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Ter capacidade para integrar os principios e normas do Código Deontolóxico do Traballo Social e demostrar competencia profesional no exercicio do Traballo Social mesmo.
- Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

TRANSVERSAIS:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de toma de decisións.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal. Preténdese que o alumnado, individual e/ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: traballo con textos e/ou datos, estudo de casos, aplicación de teorías, técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, análise de vídeos, entre outras.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos

aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma e colectiva.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual e/ou de forma grupal, desenvolva actividades de participación activa, como as sinaladas no primeiro parágrafo deste apartado.

Nas titorías presenciais en grupo reducido, dinamízase, orienta e supervísase o traballo autónomo do alumnado, á vez que permite facer un seguimento e orientación de tarefas e actividades de desenvolvemento individual e/ou colectivo da docencia expositiva e interactiva.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante avaliación continua (parte práctica) e a superación de exames (parte teórica).

A avaliación mediante exames ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%.

É necesario alcanzar unha puntuación igual ou superior a 2,0 sobre 4,0 puntos, na avaliación continua, para poder sumarlle a puntuación do exame ou exames.

É necesario acadar a puntuación mínima de apto no exame (3 sobre unha nota máxima de 6 puntos) para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua. Tamén será necesario ter superadas a avaliación continúa da materia (2 sobre unha nota máxima de 4 puntos) para sumarlle a puntuación do exame.

Dita avaliación continua realizarase a través da participación e a realización de traballos individuais e grupais que consistirán na resolución de casos prácticos, tamén se realizarán lecturas e análise de textos, análise de material audiovisual e/ou traballos sobre casos a través de outros medios, etc. Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases, especifícase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa da avaliación continua.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Ao efecto, unha vez publicada a acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar á profesora a tarefa para compensar a puntuación correspondente.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua, sempre que supere os 2 pts, poderá conservarse para cursos posteriores. Polo tanto, o/a alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe solicitalo á profesora da materia a través dun correo electrónico.

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida dispensa de asistencia, poderá acollerse a esta modalidade. O alumnado que teña concedida dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto coa profesora, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a 5 días hábiles desde a data de publicación da acta na que se reconece dita concesión. As actividades de dispensa de asistencia, o sistema de avaliación e pautas de entrega estarán dispoñibles na páxina web da materia de Traballo Social e Inclusión Social (www.euts.es)

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

- A recuperación do exame realizarase nas datas oficialmente establecidas.
- As persoas que suspendan a parte práctica da materia

(avaliación continua) poderán recuperala nas datas oficialmente establecidas mediante unha proba que avaliará os contidos traballados nesta parte da materia.

- Os traballos realizados nas clases só se poderán recuperar cando se teña unha resolución favorable da falta xustificada, é dicir, mediante acta na que conste resolución favorable. O alumnado ten un prazo de 5 días hábiles para porse en comunicación coa docente a través de correo electrónico (emurcia@euts.es) e 5 días hábiles para a súa realización despois da comunicación da docente.

- As persoas que non entreguen as actividades programadas nos prazos estipulados, salvo causas debidamente xustificadas e acreditadas, só poderán recuperalas na segunda convocatoria mediante unha proba que avaliará os contidos traballados nesta parte da materia.

- As notas das partes aprobadas na 1° convocatoria gardanse para a 2^a.

- Poderase solicitar que se garden as notas alcanzadas durante 1 curso académico. Para iso, o alumnado debe solicitalo por escrito, mediante correo electrónico á docente (emurcia@euts.es). O prazo máximo estipulado para esta solicitude é o último día de setembro do curso académico seguinte.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposicións: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para que o alumnado senta a maior vinculación cos contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nos aspectos de maior interese.

Observacións

Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico do alumnado e de revisión de cualificacións.

Recoméndase ler a guía da materia que se facilita ao alumnado o primeiro día de clase, nela ampliáanse os contidos do programa, en canto a planificación, datas importantes, actividades, puntuacións de estas, pautas de entrega de traballos, bibliografía, entre outros aspectos.
